

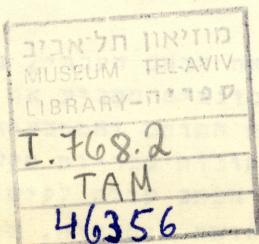

7682 TAM

משרד החינוך ותרבות הפיקוח על הוראת-הציור

דרכי הוראת האות בלווי הדגימות
כנס מורים לעיור ואמנויות חוויל טוכות חשלה

בדומה לכל פועלה שיש בה שלוב חריתי ושבילי נדרש גם הכתב, כתהיליך מקביל להגייה שהוא דפוס-השפה. המלה - חלקה האחד בהיגוי ובצליל והמשכה בעיצור הצורני-האסטי. טביו הוא שחקופה המודרנית משלים החלק האחד את חברו, בפונקציות משולבות. האלפבית-הקליגרפיה והפיקטוגרפיה - המקנה ערכי תרבויות ראשוניות שם את הדגש על המבנה הבוכרן והמוראך של האות, שכן תרגול בಗיל הרך יהיה נכס אבן ברזל בימי הבגרות. מהי הדרך להקנית האות?

הדרך המקובלת היא הגדמה והרפירות-דוקציה (העתקה על-ידי תרגיל). הדגם המועתק משמש בסיס לזרה הראשונית של האות, הבסיס - השילד המסובגן - הוא חוק למבנה המלה, המשפט והדף. אין אורה בעל מסדרת עשרה ומגוונת בעמנו, אשר המלה הכתובה, "תורה-שבתבב", שמה לא בדף מודם. מתחדי האות ידעו לשמוד על הסוגנות המסורתיים, ובמידה שפיתחו צורה חדשה, היא עברה את כורי ההיתוך של המקום והזמן.

הקליגרפיזם (העברית והאייד) -ראשיתו ב"חדר", בשימוש נכון בכל הכתיבה המקובלים אז, הציפורן הרחבה, הגלגלים, והקנה, שבתוכו צורה מיוחדת לאות על-ידי הפונקציה המיוחדת שלהם. האות - לא זו בלבד שהיא שימושית, היא היתה גם Tag ויזואלי-אורנומנטלי. מסורת זו הייתה קיימת עוד בארץ המזרח ובצפון אפריקה, ואין לה המשך אפלו בכתלי ה"חדר" בארץ. הקליגרפיזם בביב-הספר מחבוס בעיקרו על העט הבדורי (יש לו יתרונות מסוימים משלו) ושיאנו אמצעי מספיק לחיבור קליגרפיה, לכל הדעות. ודאי שאיננו מחרה באפורן המסורתית, שהיה לה תפkid בחיבור האסוציאטיב ממסגרת בית-הספר. המודנה עגומה אחרית מתגלית בקיטוטי הכתב - בשימוש מסויל באות העברית, שהוא שטן - בלתי מוצלח מבחינה הישגיים המודרניים ולוקה בזלזול מוחלט במסורת הצורנית. מהי הסיבה, שהיבורן הויזואלי אינו מטהח תחום כה עשיר, אשר וריאציות לאין ספור עומדים לרשותו, כגון: האיניציאל, המונוגרם, האקס-לייברים ועוד כהזה? ספרות פלייאוגרפיה עשירת תכניות מוגשת למבחן, שאינו יודע לנאה.

מחכימים באומות העולם מטפחים בדרך מיוחדת את הקליגרפיזם והפיקטוגרפיזם (הლטיני, הסלבי וכד') בכל הדרכיהם. חומר הלימוד ודרך לימודם בו ניתנים בשיעוריםם כללים שוגים, נוסף על שיעורי הציגור והאמנות.

סבירוני, שהגיעה השעה ללבנו להקניית ערכי האות ויסודותיה לתלמידינו; לשלב תודעה חדשה בלימוד תולדות האמנות היהודיות. לרשות המורים טמנים גראפים מעולים וטכניות דבורות, אשר קדרבנה אה לב הילך בדרך של שעושע, תוך כדי אימון העין וחרגול היד. המורה לאמנות ישמש מנוח ומדריך למורים הכלליים ופעולה זו תעבור על-ידי כך גם למקצועות האחרים. הכתב הוא בכך נושא נוסף לחיבור הויזואלי ואמצעי לחיבור הכללי; הכתב העברי הנכון יהווה נכס יקר ליד.

חוקרים רבים, אשר החעמו בעיות המקור של האות העברית, איבם תמיימי דעים בדבריו. יש סבירים, שהיהודים השתמשו באות הכתב העז (של צידון ומוab) בשינוי קל ובהתאםה לצרכים המומיים. השימוש הפיקטוגרפיה היה נוח וקל להבחנה בגל הסמלים המצריים, המוגבים - האותיות היו מלוחות בצליל פרוטי, שהיה להן ביטוי צורני הולם, כגון: ב' - בית, ד' - דלת, ע' - עין, פ' - פה וכיו'ב. הכתיבה היתה Zusicht על-גביה הדם (חמד רך שנתקשה או דשרף) ושמה להילופי דערת על-ידי שליחת "מכתבים" (אגרות), שנדרדו למרחקים והרו אמצעי-קשר דיפלומטי, מחררי ואפק רודאי בין היהודים לבין עצם ובינם לבין שכוניהם. מאוחר יותר שימשו החרסים לכל יצירה תרבותית של התקופה, (האמצעים הדוסףים היו: האבן הרכה הבוהה לחניתה, העץ וביו'ב).

הכתב העברי קיבל תגבורת בעלת חשיבות ניכרת מהאות האשורית (כתב היתדות) - במקצת מחרובות ארמיות (שפה מדוברת שכטיבתה כויה), היתה מקובלת באזורי. הוא עבר שלבים רבים והשתתק בגלגלי הזמן. ועם שיבת גלות בבל מפתניים-סימנים סופיים. האות העברית עוצבה, בתוספת אותיות סופיות, המקלחת על הקריאה והכתבה המהירה.

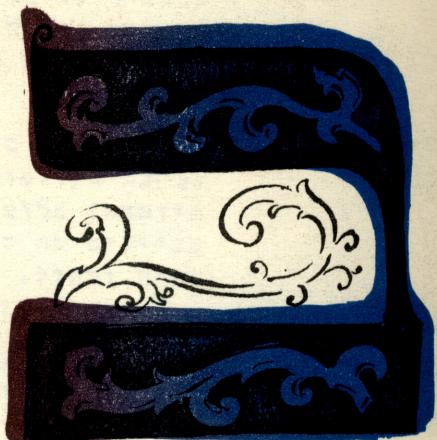
האות הארכמית, ששמה חלקית את הכתב העברי, נדקה לדורן זויה על-ידי חידושים מהפכניים. מרד החשומוגאים מטעית את חותמו על התרבות ומליט את הקידם הלאומי-המוני. טבעות החותם והמטבעות נושאות כח עברי (שאותיות סופיות עדין חסרות בו). חותמות עבריות מקשיות את הכתב העז (בריליף) בהיכלות, בבחינה-הכנתה וכו'. הכתב עולה לקישוטי הכתובות בעמודי השיש ועובר אל הפסיפס המקוסט, הנושא סיסמות, שמות ועוד.

מוצאו של
הכתב הקדום

מד
החוּמָנוֹנָאִים

רְאֵת
אֶלְאַת
יִמְאָת

רְאֵת
חֲסִינִים
הַשְׁמִינִים

שְׂעִיר בְּרִיחָה

לְלִבְנָה

"אות רבתי" בתוספת כתוב,
קשה, איזנמן קלשי.
(דגם פולווט)

הכתב פורץ אל העם באמצעות חදש - המגילה (הקלף) והפפירות והורף לחיות נכס עימי - מעין "תורה שבכתב", ששימשה את דור מצדה; הדכס זיתן לטיטול ומלואה את העם אלף שנים בגודלה.

המצבאות על-גביו הקבריות שנמצאו בגליל מוכחות, שהכתב העברי כבר היה בעל אופי אחיד - חמיש מאורoth שנים לפניהם-הספרה. רוב האותיות הסופיות קיימות בז' שילד האות מרצק, ותקנתו דכה ללא חדוות והוא מותאם לכתב הקולמוס. כתבי-יד על-גביו פפירות מאותה תקופה, שנשלחו לישראל מקהילת יהודית במצרים, מראה על מבנה מרוגדר של האות, שהביסים הוא הכתב המצרי בעדרת קולמוס (קדזה סוף).

מאות בגליל

כאמצעי קשר בין החפוזות משמש הפפירים, הנוח לכתיבתה ולשלטול. האות נכתבה בקולמוס רחוב, אשר צורת החזקתו והשיטותיו מהוות צורה דקורטיבית מינוחת; פרופורציות מדוקיקות, בין עובי האות לבין רוחבה וגובהה, מציניניות את סגנון הכתב. הדיו המרכיבת מצחים באה בגזרדים שונים (שחור, ספיה וכחול). הדיו השמייך נעשה מעוצמות חיים ומונזלים דבריים).

הפפירים והדיו

אמני הכתב הקדום הם לא ספק חכמים ז"ל, אשר לצד לימוד התורה הפיחו רוח חיים באות העברית שהיתה חייבות להיות שימושית לקריאאה ולבתיכה. כתוב ספרא", המשחת על כתוב ידו המצרי של הרמב"ן ובכתב רט"י, מהוות יסוד לכתב בעל השילד המרובע (רוחב הקולמוס הוא 1/4 מגובה האות ורווחבה). רוב כתבי הקוזש ופירושים נכתבו בכתב זה, ששימש בכתב אחד עד המאה ה-IV אין ספק, שיש השפעות ערביות על הצד הדקורטיבי של האות, אולם המבנה הקורנסטרוקטי מעיד על חיפוי "אישי" של יוצריו. ספר תורת שכתב במצרים במאה החשיעית, שהגיעו לידינו, מצין את ראשיתו של הכתב הג"ל, הוא כבד במקצת ואינט דימתני דיו. בכתב-יד מצפון אפריקה (המאה ה-11) אבד מוצאים שלרוב טיפוסי של האות הספרדית שמבנה הארכיטקטוני הועש שרווה-משקל בכל ביוונינו. גם "כתוב-מגנאי" המפורסם (המפדרט אה-שםות ההרומיות בקහיליה) אף הוא משמש יסוד להנחה, שהיה קיים סגנון אחד וחוקיות אחדית לככתב העברי בכל החפוזות. האות הספרדית האלגנטית משמשת אב-טיפוס לאורות העברית בכללה - וריאציות אין סוףazu בה עד ימינו, והן משמשות מודומנט באמנות האות העברית. האות הספרדית המאורחת, שיש לה חドות ומבנה מיוחדים משלה (אולי בהשפעת הארכיטקטורה הספרדית, דוגמת ה"סקודה פמילייה" במדריד) השפיעה על היוצרים סגנון כתוב מיוחד, שייש לו השפעה של "מעלה" - והוא בא מהעיר טולדו.

המאה ה-X
כתב ספרד"

השפעת העיר טולדו (הדומה במבנה לירושלים) הייתה חזקה על האמנויות הספרדיות. הקהילה היהודית, בעלת המסורת העשירה, הייתה מלאה יוצרים בעלי דמיון ותחלבות לאומיות, אשר בא לידי ביטוי במבנה סגנוןם של ארמונות ותבאי-כנסת, שלא היו דוגמתם במסורת היהודית עד אז. קהילה זו אף פיתחה עצמה בכתב, שהוא אח לכתב הספרדי המקובל, אבל בעל סגנון מיוחד. הכתב העברי שימש מוטיב דקורטיבי בבית-הכנסת "אל טראנסיטו" של ר' שמואל אבולהפייה (ארון הקודש וכותרות העמודים בכניסיה). הכתב בדיו על חודיים כ"שתקרת" האות (החלק העליון) היא קמרונית. רגלי האותיות יורדות בזריזות חדות, ומסתiemות כלפי מעלה בדמות ראשיהם, הדינים. נקיון הקריאה של אותה עברית זו הוא נבס יקר, שהביא אף לידי קאת הבוריים. קורתו הגותית ופרופורציות המיוחדות המלבניות, 7/7 לאורך, מהווים בconiיה מושלמת. דמות הצריה, המאפיינה במספר אותיות, משלימה ארכיטקטורה מופלאה זו של האות טולדו. וריאציות של האות מטולדו נעשה הירום על-ידי גרפיקהים, המתאים אותה לצרכים המודרניים.

וריאציות טולדו

אין ספק בכתב פירוש רשי"י המיום, שבכתב על העם בספרד ופורטוגל,זכה לתפוצה רבה בכתב קראיתי גם באורות מאוחרות. פירוש הרמב"ן לטורש נדפס בראשית המאה ה-15 בכתב "שולדים". כתב זה נכתב בפתח ובדינמיות רבה, צורי קמעה ומכונים בכיפותיות בחלוקת התחרוגים, שבלוקם הם מוארכבים ובחילוקם רגליים קדרות. כתב מרצק זה מבוסס על השתלבות של אורות באורות. רשיירה על צמוד השתח, דבר המקל על הקריאה. הטיזפוגרים החאים אוות זו לדפוס, והיא יכולה אף להערצת מדפסי האות הלטינית במאה ה-15. קיימים בכתבים נוספים חסובים בעלי מסורת מצינית משליהם, כגון: כתב חימן, כתב מצרים, כתב אפרון אפריקאי ועוד. הם שווים אך במקצת וקיימים אלא וריאציות לכך כתב המכונה בפיינדו "ספרדי". כל סוגים כתוב אלה, משמשים אב-טיפוס לכתב העברי עד סוף המאה ה-15. בסוף המאה ה-15 נولد כתב חדש במרכזי אירופה, המצטיין בתכונות אסתטיות מיוחדות, והנקרא בשם "הכתב-האשכדי".

כתב רשי"

כתב-יד מפנוי נצחה, ירושה של אלפבית מהסוג המהדר בירוחר, הפך לחיות בשער זמן קצר אב-טיפוס חדש לכתב, הוא הכתב האשכדי, או כפי שמכנים אותו בכתב כתוב כתוב כתוב (ספרים, תפילהין מזוודות. כתב זה מלואה עיטורים "ארכוקים" המסתלאים וועלם בדמות שלבות, והוא מעלה סגנון חדש שכורלו

מרכז אירופה אשכדי

הגייגוּת, הוא תורפס מקומ ראנון בכתב הירושלמי, ועם המזאה הדפוז הופיע הרא לכתב חילוני בשימוש יומיומי בספרות הכללית והחינוכית. ההגדה הנמצאה בגירברג, והידיועה בשם "הגדת דרמשטאט", היא אבן-חן באמזרת היחדית-הדקורתיבית, ועיטוריה המיווחדים הנם בסיס להתחלה "האינטאל". המבנה המיווחד של האות מושפע מהיותה בכתב בנוואה, לעומת קהה-הסרג שבר בכתבאות הספרדיות. האות לשארת מרובעת, ביסודה, אך באיזירות מספר אחד עדים להופעת "הקרמן", היחס בין האות לשורה מצטמצם ל- $\frac{1}{3}$ ופדרופורצייה זו נשמרת ממשך כל המסדרת הארכובה, ללא שינוי. הקמרונזר בתקדמת האות יורדין עד למרכזה ומתחברים אליו בראשה עט רגלי האות. החיבור האלבזטי יוצר מתוך והרמונייה מלאה. מספר אותיות מחולקות לשני חזאים - קיימות אפשרויות להרחבה אותיות בסוף השורה על-מנת להשלים שורה וליצור אחדות.

בעוד כל ספרי הקודש בכתביהם בכתב זה ונכנס לשימושם בדפוס. כתב-יד ראשון עברי-אייד (מכורן לכל שכבות העם) בצדקה מלון מפורר, נדפס ב-1534. מזרורי תפילה מודפסים באורך שעה בכתב אשכנזי ובכתב רש"י, וכן מודפס ספר החורחה בליריות תרגומים בשפה שרבנות. האות האשכנזית עוברת שלבים חדשים, הדורשים צמוצים והמושciאים את האפקט המירור - הקישוט. המשקל הבהיר של הפדרופורציות המקובלות משתנה בהתאם לדרישות הטיפוגרפיאיות - קריאה ללא מאץ מיותר של העין. תפקיד חדש לייצר הכתב של המאה שלנו נិងן לאמן השימושי, אשר החאים את האות לקריאה קלה, בכתב שישתלב במודעה, או בסיסמא, ושיהיה מותאם לאמצעי הדפוס (גם בצעב) ללא זווית מיוחדת, קל ומהיר לתפיסה החזרתיות.

הדפוס
משתמש
באותיות
מצוריות

הכתב מותאם למוציאים, כಗז"ע, מכתת, بد, נגיד ובד' ותקפידו של האמן השימושי להתחאים את הכתב לדרישות הזמן.

אמנות הכתב
לשימוש
במושרים

אותיות המשמשות היום שלטים, כתובות וכייר"ב, מבוססת על כתב האניפרן והמכחול. סופר-סת"ס, אשר היה אדריך להתחאמץ להרווייה את לחמו על-ידי כתיבה מהירה בכתב הירושלמי, הוא היום סתם-סופר בכתב החרול (שלטים, פלאטינים וכור') וアイיד יככל תמיד להרשאות לעצמו כתוב מזרידי מיזוחד - וכך הכתבים ברובם דקורטיביים, כתובים במקחול המיווחד (כחוליף לנוזה ולאניפרן) ולא תמיד הם נאים ובעל סגנון אחיד.

מחדי האות
העברית

למטרות יציקת אותיות בעבודה בתיא-דפוס - עובדים אמצעי-האות וmaskיעים ממיטב ידיעותיהם וינקחם מהמסכת היהודית. כתבם רבים נקדאים בשם של טובי האמצעים, כגון: "כתב יוסטינאי" (1487) ונציה, בזומברג (1483) ויטליה, שנוצר (1483) וכן בפולין מתאם המדרפים מושילקוף אותיות, הנקראות על שמו, לספר תהילים (1723). אברהם כרונט (1480) מתאים אותיות לספר "נופת אופים" ועוד. במאה העשרים ידועים תשובים, שתרמו למבחן האות, בינהם: בירנבוים, ליפ, בזוקו, פ' ברוך, רוטשילד, מא' כאחמר ועוד. רוב האותיות החדשניות מוחאמות לאניפרן פלאה שטוחה ומשמורת אבן יסוד ללימוד בכתבי-הספר לאמצעות דקורטיביות ו שימושית.

הוראת האות
העברית

ישנן דרכים רבות ללימוד האות העברית להתחאמץ למטרות שימושיות, או אמנותיות. הפיקטוריפה נלמדת בעיקר למבוגרים בכתב-ספר מקצועיים כמטרה בפני עצמה, או כעדן לגרפיקה אדריכלית וכייר"ב.

למטרות חינוכיות בכתב-ספר יש דרכים מיווחדות לבחירת סוג האות הרצוייה, לתרגול ולמעבר מאותיות קלות לאותיות מורכבות. לימוד האות העברית בכתב-ספר הוא בסיס לעיצוב כתבי-יד של תלמיד וגורם חשוב בחינוך האסתטי - וזהו נכס שהتلמיד נושא עמו עד לימי בגרותו.

אורנומטיקה
ועיטור
יהודי

הוראת האות צעודה בעיטורים יהודים ובפוקלדור עמי.

כתבם יהודים (דתיים וחילוניים) הנמצאים במויזאונים ובאורוספים ביבליואר-פילים שונים, הנם כבס חשוב לאומה ומקור לא-אכזב לגילוי הכתב הפיקטורופדי. כבס זה חשיבות כפולה וודעת לו בגלל העיטור האמורתי הבא קישוט לדף בבלו, האות העברית המיווחדת, האות המוקשת מזפיעה על-פי-רrob בתחילת השורה (ראש פרק) וזכירתה "איינציאל", היינר, אורה רבתה והיא משמש לפעמים כעמוד התוווק במפנה הדף. אורה רבתה במלטה בוגדלה בסמליות ציורית מיווחדת. לדוגמה, האות ש', המרפיעה בתחילת המשפט "שפך המתך" (בחגדה דרמשטט). אורה רבתה, מזרידיות באפקטים מרשיימים, שמשה את העיטור היהודי בכל הדמויות. החלק האילו-סטטיבי שבאות מתלווה בזיגזג חסידי ומוסיף ריחמות בעל משמעות סמלית, הנזכר מרדוח המקום וחתkipה. החלק המזריר מורכב ביוחד ועשוי באמצעות אמצעים אמזרתיים טהורים, שבלו השפעה חזקה מהאגנת של ימי הביניים ואמנות הרנסנס. השפעה זו עברה אל הספר המערבי, שליוורה את עמדן בכל מסעותיו והוא מارد לעיניים ממש מאות שנים גלוות.

ר' מרדכי עוזיאל

אין לחדר היום שוב ספר דת מבלתי שמייחד את הדבר על אמרות ציור-הקיר המונומנטלית. ידוע, שציור הקיר בbatis-כנסת קדומים, בארץ וברולה, שימוש כתלייף לספר הקראיה. ציורי הקיר הם כתוב-סמלים מצוירים, שהיה תחלה הסכלות וחוריתי לא קדושה מיוחדת, להבדיל מאיתו איקובי שמתפללים אליו או כורעים ברך לפניו, כרך ה"פוגנים" ו"הקטולים". הפורנץיה היתה ברורה - הוראת הכתובים וסיפורם המקרא. התחרות על המשובח והיפה יותר היה קיימת בין המשוחרת האристוקרטית היהודית בימי הביניים והחטאה בהזמנת ספרים מעוטרים וכרכוכים מסופרי שח"ם ואננים בעלי שם. הספרות השאטבה בספריות של הביבליופילים (המקובל בפורטנציה בקרוב בני האצולה בעיקר) אבדה בדרך לרגל הרדייפות ודשתקה בגלגלי הדמים הרעים.

שרידים יקורי ערך נצלו בזכות השמייה המיוחדת של כתבי-הקדושים, מעין "דור לדור יביע אומר". ה"гадה" היהודית העממית היא נכס קודש ואין לו כתלייף בחמשיש הגדה יהודים. ה"гадה" יוצרת מסורת ודרך תפילה מיוחדת הקשורות למקום המוצא. הגדות מבוצעות בדרך פירות ציורי מיוחדים, המתובל בסימני "גבינה חזותיים" - ברמת האגדות, שהיו נפרוצות בימי הביניים רינאי וינקו נר לתרבות עתיקה.

הארות העברית הכתובה והמצוירת היתה מעין קמע משפחתי שאינה עוברת לסוחר, שמורה וועברת מאב-לבן בחיבת "והגדת לבנך"... הגדות הספרדיות האצליית שמרה על הדפים המצוירים והכתובים עד עולותם באש האיבקורייזציה והגילדושים. חלק מההגדות, ספרי התפילה, ספרי הלימוד הדתיים והחילוניים נצלו בזם ובהיעו אליו, בדרך זו או אחרת, תודת לאבבה עמוקה אל הכתב ועל הכתב.

באידוף נחלתה אחת מיצירות המופת שמייחסים אותה למאה ה- ~~X~~ לספירה, זו הגדה שנמצאה בסרויאאבה על-ידי אחד מהמצאים של מגורי ספרד, שמכרה לציבור מחרך חורס כיס וחוסר ברירה. תוכן וՏגבורן ההגדה: ההגדה מרכבת מדים נפרדים, שנשתמרו מהם הדפים הראשונים דהאטזרדים בלבד. העיטורים והאלוסטרציה הם בעלי צבע לווחט, זהב וכקס מושלבים בעדרונות של אורגנש מערכי וסגורון המזרחה הכבד. שיטת אלפונסו החכם מארחתה תקופה טבועה בכל כתבי-יד אלה. חזרה כתבי-היד סבורים שהגדה נכתבה במרות ה- ~~X~~ זה ~~XI~~ באותו פרק זמן חלו שינויים, הקשורים במיזוג הפרוכנס הצרפתי עם קאטלוניה - חילופי מושטים, תזוזות תושבים מאזור גיאוגרפי למשנהו. שינויים אלה הכויסו אי-סדר ב"סגורון" המסורת היוקרת המקובל ורכ נספער להגדה סיופורי בריאת העולים, ולא קשור עזני לאירועים, ותפסו מקום נכבד לצד של סיופורי יציאת מצרים. ציורי דמויות ותלבושים הנק החלק "הפרונטי", המעיד על גישה "ויתורית" בהשפעה הרדייפות הקטוליות. גם המבנים האריכיטוניים משועבדים לסגורון הרומי, שהיה נחרב בקסטיליה, ברצלונה ובמקומות אחרים. הריאליزم כבש את מקומ הסמל בזורה קיזונית - הצורות הפיטוריסטיות לבשו פג'י דמויות דרמטיות, אשר מבחינה ציורית יש להן ערך מוגומנטלי (דמות עירום, אדם וחויה ועוד). אך אין בכך ממש עצוע המסורתי, או יצירת קודמים. זהו חיקוי מדרמה או נסיך ראשון למקוריות, חוויה פנימית אישית של האמן, המסתמך אולי על ציורי האנקונבולות, או ספרים חילוניים אחרים. השפעת אמננות הכתב הספרדי על הריננסנס היהודי באיטליה ובצרפת נשבה עד ברא כתוב אחר ~~סגורון~~ וסגורון חדש, הקשור במנגנים ובציוויליזציות, שנולדו בסוף המאה ה- ~~XV~~

א ש ב נ ז
במאות אלה מופיע שוב הסמל הדתי, בליטוש חדש, בדמות "הגדת הצפוריים"
מאזור הריננס, דרמשטאדט וברינגןברג.

סופר-הסת"ם - חלקו נכבד בין יוצרים של סגורון אשכנז. מי הם יוצרים הפעילים של האות שכולה חביבה ואדרנמנט מלורה אורחה מרבלת ועד קדרה, במיבנה גושי עשיר עיטוריים באילו אמצעים חדשניים השתמשו? כל אלה הנק שאלות המופיעות חורף הסכלות בדפים אלה. רק לעיתים יודעים אנו את שמות האמנים המופיעים בסתר, בין השיטין. זהה תשלובת אמיצה של אמנים (איטלקים בדרכם) אשר שיבכו את יצירת הבד שלהם בחלק איבנברלי במפנה הדף. האיניציאל המשובץ "אבגי חן" קדמאות, הלקחות מעולם המיתרים, הגיעו לsembוליים מיוחדים, הלקוח מעולם העורף התי והצומת וمبוצע בדרך אמן החרט (הברודיריה).

הגדת הצפוריים, אנטיה כולם הם בעלי מקור, פרחים שדרמיות של ראש אדם מצידם מתוכם, בשעופים הופכים לנחשים, קוואים ולהבות פורצים מגופם ומפיהם. דמות מיתולרגית של גוף החיים - האדם - והעוף מופיעים בביטוי מחודש, אשר בחלקו משולבים באיניציאל, או באורנמנט, ובחלקם אלוסטרציה. אמננות המאה ה- ~~XV~~ תרמה בחומרה צורנית הן בדים הפלסטי והן בדים ריזואלי וഫראנסקייה הנה גורם ברוך, העולה בד בבד עם מבני הצורות הגיאומטריות, הסוגרות באופן ריזואלי-דרוחני כל אגדה, סיופר או שירה.

בָּקָר

בָּקָר

רַכְבָּ

אנשי המדע ידעו לנצל ידע משליהם למטרות קישוט ספריהם (בחבבי-יד). בנסמך הצד האלגורי תופס מקומו חשוב. כל הדרואה ודרך הרווחה, המופיעים באוצרה צירדית-פלאסטיות, משלבים בכתב בדרך מדורות רוגריל הופך לעיטור למזרדי. "המזרת" למיניהם ולסמליהם, מסודרים בסודיות הגדים, שיש להם פירושים מיוחדים. המדענים שילבו עצם בכל לב בארגון הדף, והזדמנות לידיים העמוקה, המקצועית, הגיעו להישגים בחיאור נכון של כלוחיות לדראה, כלים חירורגים, דרכי ניתוח וכיו"ב. התוצאות הן נסائم, תוצאות לאילוסטרציה מצוינה, שהיתה תמיד משולבת בכתב מותאם (כתב רושישילד הנמצאים במווזיאון "בצלאל").

כתב אשכזב המבוסס על הגדת דרמשטט ל"חטט" על-ידי כתבים אחרים. הוא מופיע באזהירות גדוות ולידו, כפירוש או לזראי מילולי-דקורתיבי, מופיע כתב רשי". שם שהזקודה או הקורדקיק הדקורטיבי באן לאין ולקש וראף להציג את גודל האות, כן כתב רשי' המבזבב בשוליים מביא לידי הדגשת אהארת האשכזב. הקישוט בקרישצ' נזר ע"ב בבדרכ סולמות, המקיים את (האות הגדולה) המקושת ב"ויניטה" המורכבת מפרחים (חצצחות, אשכולות רכו'). לא עזרו לא פעם Zusim כתבי-היד לגלווש ל"ארוקיות" מדרדת הגובלות עם מתתקחות צבעונית וצורהית, בעיצוב הארץ.

המאה ה- **XVII** ו- **XVIII** קירבה את הסגנונות הדקורטיביים בכתב הייחודי והסתגללה לדרך התקופה. זהה תקופה הזורה של האות שהגיעה לשיאו בעיטור הספר - וביבגיינר הכללי. מכאן וайлך נפרדות שלוחות אשר פנו לאחד שימורי אישי, שאין לו חלק במבנה גדול, אלא מסתפק בשטח מירוח ועמאן. זה האוקם לייברים, הויניטה, האיגיציאל, המוזוגרים, הסמל האידי (מסחרי ועוד).

"אות רבתי" מושג רומי, המתורגם לעברית "מספרי-איון" בעלות, או חיבת, לערכיהם אסתטיים. חובבי הספרים, שהיו כבר רביים ונדקרים בשם ביבליואופי-לייטים, יצרו לעצם ספריות ענק - עשירים בדפים מרתקים ומודפסים על-גביו ניר מירוח, מיאפן ומהודו, ועל גבי קלף למיניהם. דאגתם היתה שלא יעלמו ספריהם על-ידי "חובבים". בתחילת השימוש בחותם, אלא שדבר זה לא הלם תמיד את צורתו בספר, לבן, מאוחר יותר, השמשו בצדקה מירוחה הכוללת את שם האדם, מקצועו, מעמדו החברתי ציטוחיו ובילד"ב. זה היה "מספרי" כrho להכפלת באופן רפואי, מודבק על דף הספר במקומן זראה לעין. ואנדים גדולים עשו למען פיתוח ענק מירוח זה. דירר ידוע מוזד מבין אמצעי אשכזב כאחד המובהרים, אשר הזמורות הגסיעים והמלאכים היר מופנאות אליו, אורלם באדרחות כגרון: אובליה, הולנד, צרפת, היה מנהג זה נפוץ לרבים הגיעו לידי פרטום בזכות הירם צירדי אקס-לייברי וסמלים, (ממלבתיים וכד'). דוגמת הגראפיים בני דמנור.

המאה הקודמת הקימה דור של מעתרים מופלאים בשטח האיקס-לייברים, יצרו סגנון מירוח, עדין בעיטורו, ושימוש מעוניין באמצעותם גראפיים למיניהם. הבולטים ביניהם ליליאן, הרמן שטרוק, פרופ' ש"ץ, דיבידל לחימים שטיינגרטן. קבוצה אמנים זו קיבלה חגורת בקטם דור גראפיים באדץ, בין שתי מלחמות העולם, בוגרי בית-הספר לאומנות.

צמזרור של הסמל בראש תיבות (של שם המשפחה ושל שם הפרט) היא "תגלית" עתיקה ימיים - מאז החותם והשלט המלחמתי מהתקופה העתיקה ועד מסע-הצלב רימי הביניים. המונוגrams חרות על-גביו מחרות או דטללים, על-גביו עץ, אבן, עור ועוד. "ראשי-תיבות" (מוזוגרם) נמצאים בשימוש המודרני בעודם עסקי - המדינה בעולם השעשועים - סמל אישי, או מסחרי. בתקופה המודרנית, המעדיפה דבר מצומצם וקולע, יש לסמל שימושה מיזחית במיניה, אשר לשם עיארונו גם מעמד חדש שלאמנים שימושים, אשר עיסוקם בתשלוכות בין האות והצורה. דברים אין ספור נפתחות לפני האמן השימושי, ומדי פעם בפגשות ומצטלבות הדריכים בין יוצרים פלאסטיים למיניהם. זהה מאה סוף רוחה, בה כתרחות אפשרויות חדשות בעיצוב חומריים חדשים, היוצרים חרבות אשר הרחש וההיגיון שוחפים בה. האם יוכל לנצל זאת למטרות החינוך האמורתי בכתב-הספר?

הכתב
המשלב

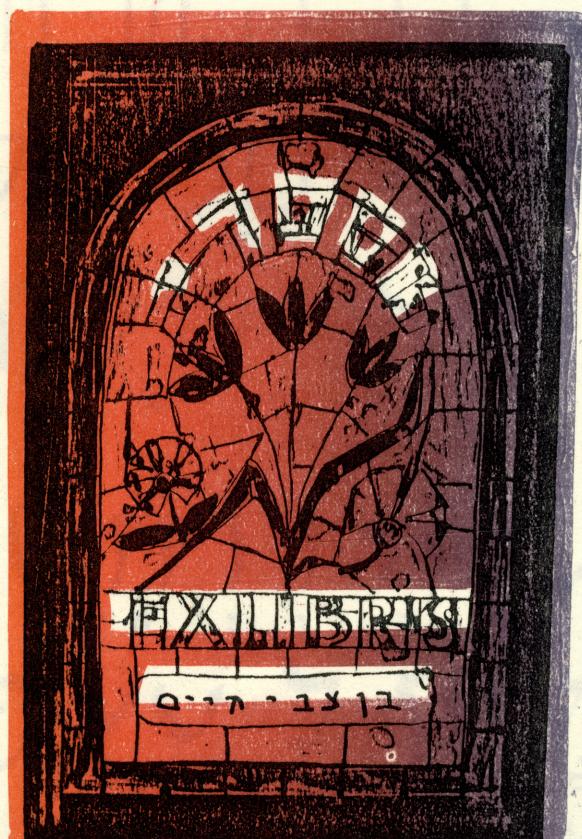
"אקס-
לייברים"

אמנים
יהודיים
מעטרים

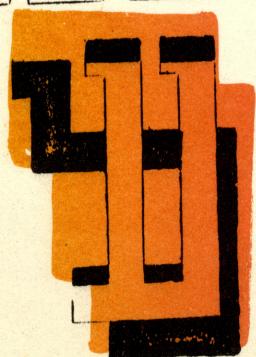
המודרנא
הסמל

EX-LIBRIS
מיסטריא (גיגט)

ס. ק. ק. ס.

1926 Aug 16 Sat.

A

אֶלְעָזָר · בְּנֵי · יִשְׂרָאֵל · כְּבָשָׂר · כְּבָשָׂר · כְּבָשָׂר
 לְבָנָן · לְבָנָן · לְבָנָן · לְבָנָן · לְבָנָן · לְבָנָן · לְבָנָן
 תְּאַמְּנָה · וְאַמְּנָה · ۴۹۴ · תְּקִנָּה · רְגִזָּה

B

אֶבֶב · בְּבָב · בְּבָב · בְּבָב · בְּבָב · בְּבָב · בְּבָב
 וְיִכְלֶל · לְלִיל · סְמָל · לְלִיל · לְלִיל · לְלִיל · לְלִיל
 לְבָב · צָב · קָב · זָב · שָׁב · תָּב

C

אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ
 אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ אַתְּ
 קָרְבָּן · שָׁבָע · פְּנִים · קָרְבָּן · שָׁבָע · פְּנִים

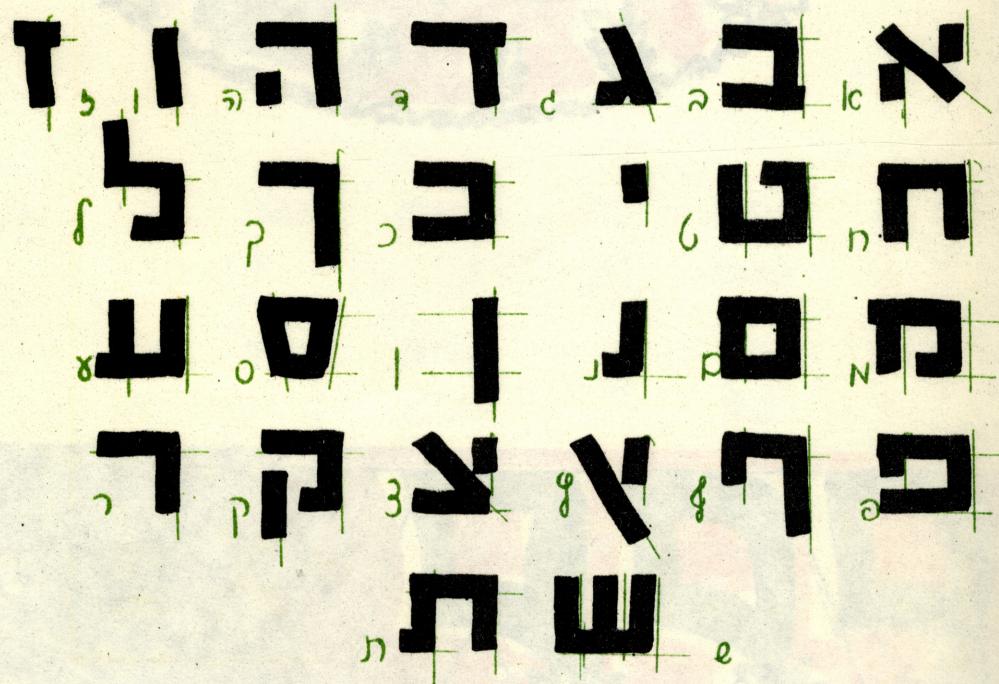
ט' י' ה' ט' י' ה' ט' י'

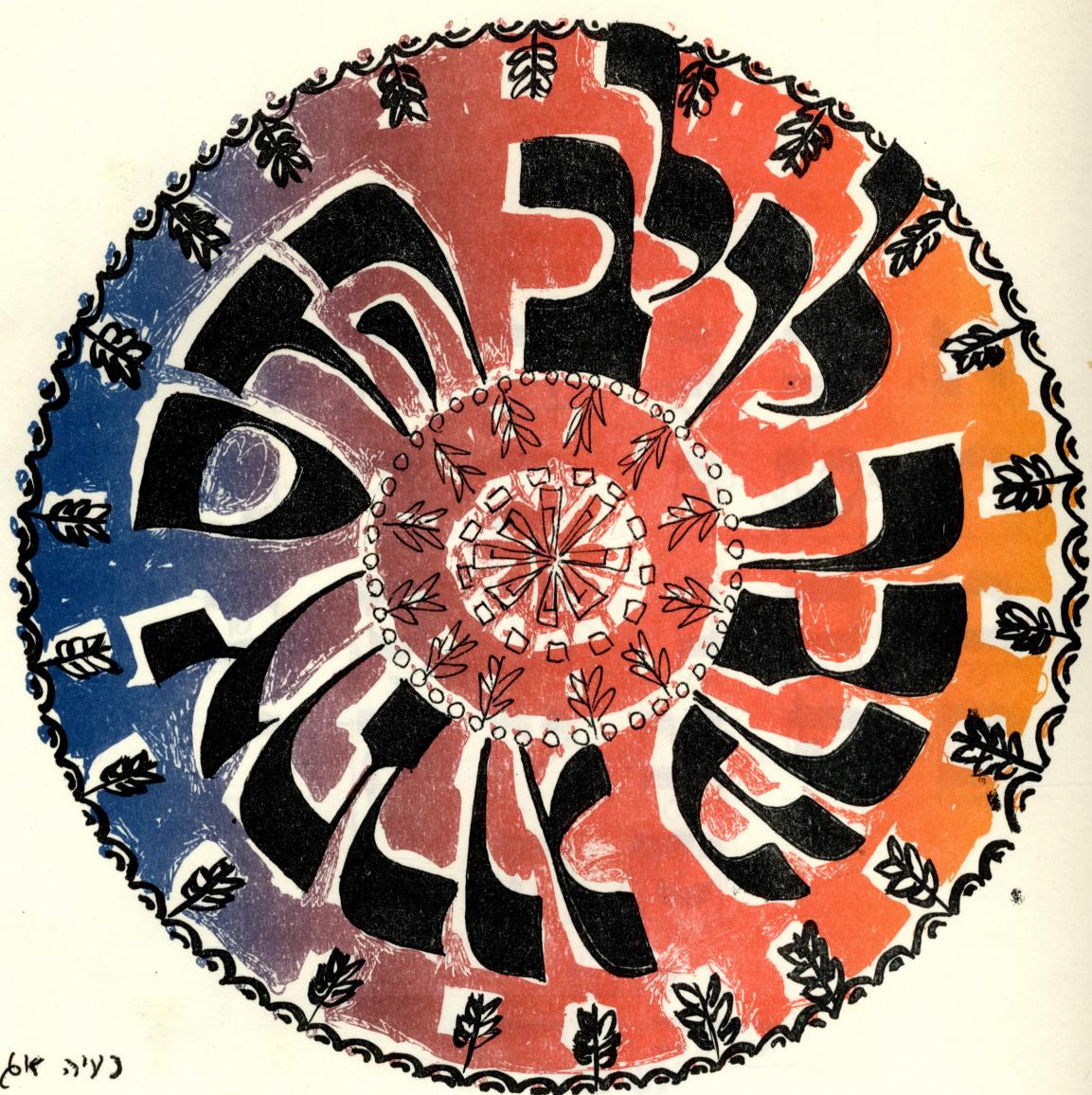

יִהְיֶה כָּל-מַה-אֲשֶׁר-תֹּאמַן

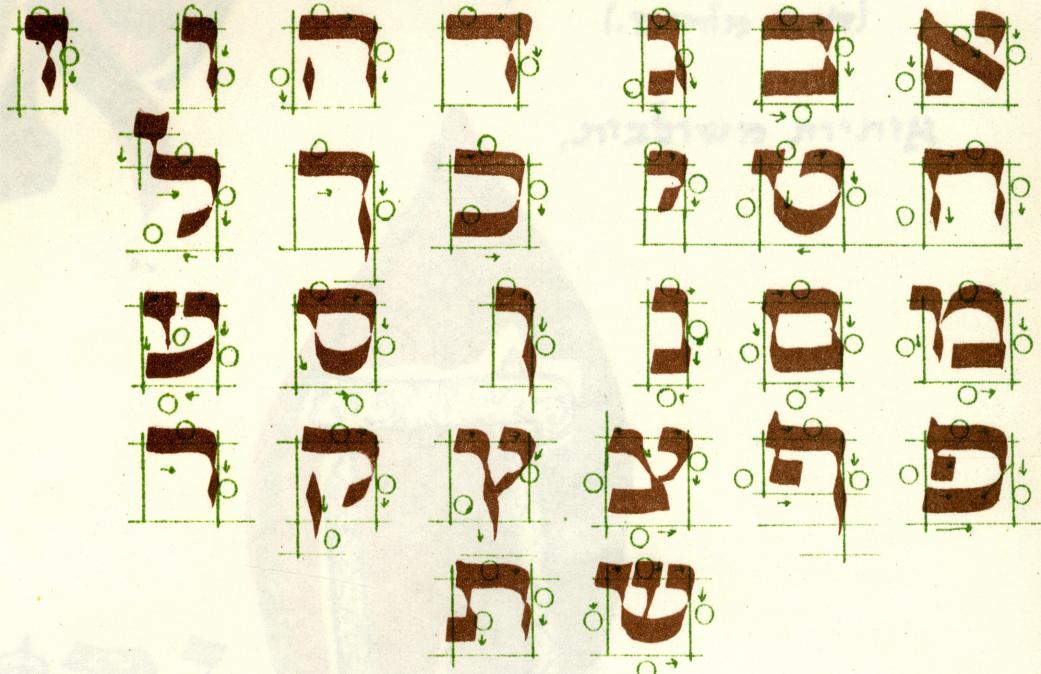
כתב מרובע

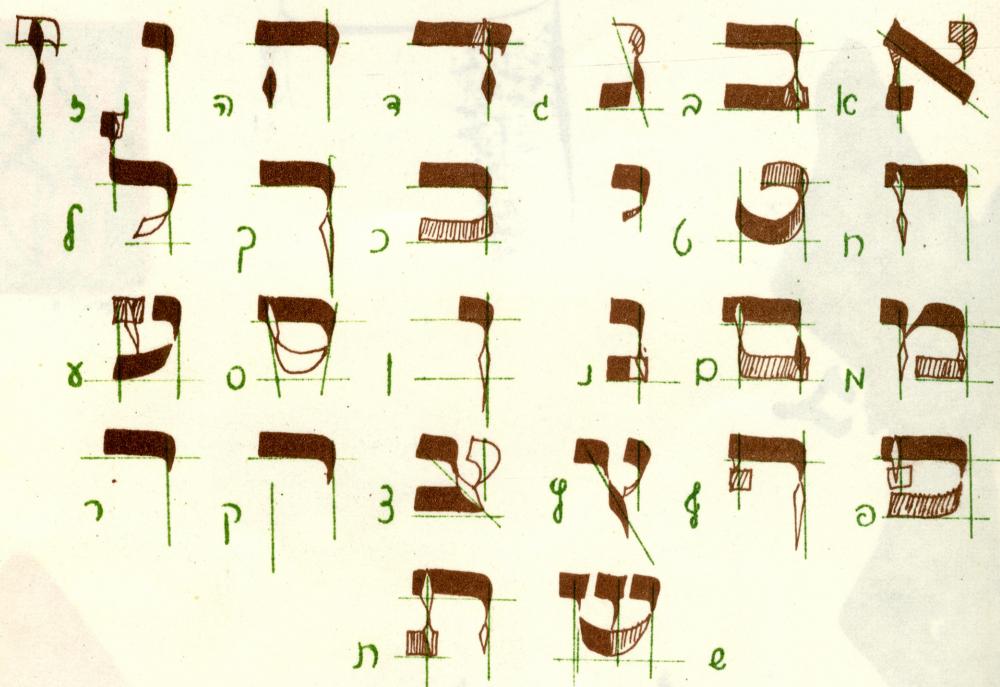

כעה אולום, חיפה

סתם
כתב עירא
אשכנדי

“אות-רבת” (איביציאן),
אות באורך מינט, אות סמל.
(דגם גורים).

אותיות משולבות,

ונבר

יר המעלות אל
ההרים אשא עזיז
מאין יבא עזר!

הקבינה הרגלי כתוב, הקשורים באימון היד והעין חורגים אולி במעט מהשיעור לאיזור, אולם נראה לנו שהדבר הוא מתקיים של המורה לצירר ולאמננות, ואנו רואים השיבות הרבה בדבר, שראשית התירגול תישא כבר בכיתות הראשונות על-ידי המחבר הכללי. השימוש בעיפרון בלבד ללימוד האות ייצור קשיים רבים והוא עלול לפגוע את הילד ולהביאו לידי א简洁 ושמום. יש להגיש ליד אמצעים הקרובים ללבו.

הבדיקה - כיתות ב'-ד'

האות המרובעת תילמד באמצעות הבדיקה. למטרה זו צריך להכין גליוון נייר חשוף משובץ, (רצוי גליוון נייר בגודל 50 × 35 ס"מ) ופסי-נייר ברוחב 1 ס"מ (נמצא למכירה בסלילים צבעוניים קבועות לחגיגים), דבק, מספרים, סרגל, עיפרונות. יש להתחם משבצות מרובעות בגודל 4 × 4 ס"מ עם רוחות של 1 ס"מ בין משבצת לרעותה. רצוי להכין מראש פסים גזרניים מהסיליל, באורך 4 ס"מ, כדי שהילדים יהיו מוכנים לבדיקה, דבר שיקל על מהלך השיעור.

דרך הביצוע

הסבירה נעשית על-גביה לוח הכיתה, כשהמורה מדגים מבנה כל אות ודרך הבדיקה. יש להקסיד על הגיקוון ועל המבנה הנכון - כיסוי קל בדק יעשה על-גביה נייר הסליל כשמתחת לו נייר עיתון (שםירה על הגיקוון) ולא על-גביה נייר המשובץ, בסוף השיעור יש לעודד ניסויים בבית. חיבור אותיות מלאים ומשפטים.

כתב ציפורן - כיתות ד'-ח'

אות המרובעת ואות ספרד

נראה שההשפעה ה"רפודוקטיבית" של העתקה מעלה גבי הלוח השובה ביותר לגבי לימוד האות. המורה לצירר חייב לשנות בהדגמה נכונה ובדרך החזקה ה"ציפורן" (בהדגמה על הלוח יהיה עליו להחזיק את הגדיר בnal).

התלמיד יشرط קורי עדר ברוחב 1 ס"מ וيشתמש בציפורן שרוחבה 2,5 מ"מ. הנידר יכול להיות משובץ, והקוראים מגבילים מרובעים. יש להשתמש בטוש מתוך צלומית טווחה (ולא מבקובוק). יש אפשרות להכין ציפורן מקנה הסוף או עץ קשה (במוקם ציפורן הפלדה). דרכי תרגול בכיתה ובסבית יביאו בדרך ושליטה מוחלטה על המצעי הכתוב. (דרך ההוראה ניתן בכינוס ודורגת הכתב נמצאת בחוברת זו). השימוש בציפורן מחייב לאמצעי הבדיקה - הציפורן תימצא בצדית 90 מעלות לגבי קווי המרובע.

כתב הטפרדי

הביצוע יהיה באוראה דרך של אותות המרובעת, זורית החזקה האיטורן - 45 מעלות. משיכת הקו - שמאל לימיין, קוריים חדים היוצרים זוריות נקיות. בכתב טולדו משתנה הפרדופרציות 1/6, י"ח, יש להקסיד שלימוד הכתב יעשה בכיתות הגבוחות של בית-הספר היסודי והתיכון. הכתב העברי (מיימין לשמאל) יוצר בעיות הקשוות בביביקון הדף, יש להרגיל בדרך זו ולא לשגרות בהוראת הכתיבה בדרך קו האות הלטינית. לאחר האשכנית אין מיחסים חשיבות דקורטיבית ויש להקסיד על הצד הריחני הקשור בקימוררים ובביבוררים היוצרים שלמות ארכיטקטונית. זורית החזקה חוזרת ל-90 מעלות, ומבלח כפיפה על-פי-רובה בבורחת בקו העליון (זרבזנות ניתנו לבנים וקורוי הצעיה גראפיים תמאנו בטורחת). מאחר שיש אפשרויות רבות לניצול אותות הכתובה בציפורן (הפקטורgrafית) נזכיר מספר אפשרויות:

ה"איינציגיאל", זו אות רבתיה - הידע הנרכש בכתב שוט מביא לידי אורך בהאבת אות רבתיה בראש פרק או פסקוק - פיתוח קישוט אות זו באורנטיקה, (בשחור-לבן ובצבע); שימוש באורנטקזת ה"ריביימה" לאורך הדף, חלק דקורטיבי או אלוסטרציה. רצוי מאר שביבות העונה עברודה קולקטיבית, אשר בסיוומה אפשר לכורן אותה לספר או חוברת. דף-כתב או פרק ייעשו ע"י התלמיד בודד - בסיוום ימצאו הדפים מחוברים וישמשו לחצוגה. בסוף השנה תיערך מהדורות על החוברת היפה ביותר. יש לציין שהכתב העברי אינו סובל חלוקת המלים ונזקק לבעים להארכת אותיות ספורות כדי להשלים קומפוזיציה איחודית של השם. הארכירות הבינוניות להארכה בסוף השורה או באמצעות המשפט: ד', ה', ו', ח', ל', ר', ת', האינציגיאל יכול להישאות בטכניות הגראפיות למיניהן והשימוש לצבע חגייגי הוא ראוי (זהב, כסף וכיו"ב).

"מספרי" (אקס-ליביריס) - הכתבו תישא על דף נייר קטן והדפסתו - גMESSIM העומדים לרשותנו. הבידול יתבצע בספר ובמחברת, לפי בחירת התלמיד. גם כאן יקפיד המורה שההוריאציות יבוואר מידי התלמיד כדי לפתח את דמיונו ביצירה זו. יצר השמיר על הספר כרכוש מעורר בתלמיד רצון לפיתוח "הקס ליבריס" העצמי או הקולקטיבי. הכתב המופיע במתווה הנ"ל הוא "מספר" ושם הילד (או "אקס ליבריס" בלטינית אם הילדים כותבים אנגלית).

המודרגרם - השימוש בו יכול לבוא גם באפליקציה, בחומראים שונים, וביצועו - בשיעורים אחרים: קרטונז, חריטה בעץ, רקמה, תפירה וכיו"ב.

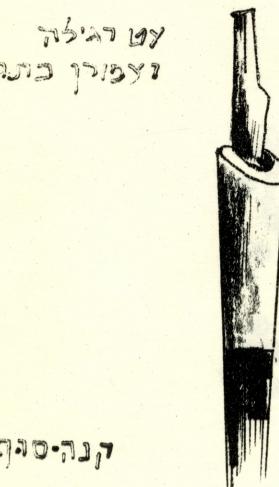
האות לשימוש קישוט הכיתה. הסיסמא: י"י להקfid על ניקיון האות, הרדוחים, והפרופרציות. אותיות גדולות עלולות להיות משענות, אם אין אודנומט מלורה אותה, או נמצא לעיתים בתחום.

הפלקט - (ידובר עלייו בנפרד). כאן נשמש באות למטרות לורו. י"י להקfid שהטבש יושם במקום ברולט לעין, מבליל פגוע בנוסא הצידרי. בתב הפלקט מלורה על-פי-רוב את הציר ומשמש מרכז משכני.

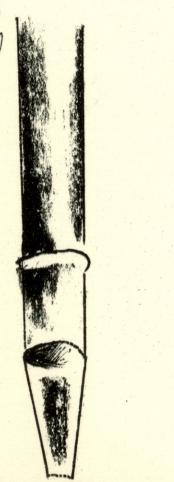
קישוטי חגים, פינות חדרוכה (ידובר עליהם בנפרד). על המודרים להקfid על צורת האות העברית וסגנונה המייחד בדרכי החראה השוגנים, "חוות-האות" הוא שלב אשוב, אשר ילווה את הילד בכל דרכו עד לסיום לימודיו.

את דיאלה
ו-אטין בנה

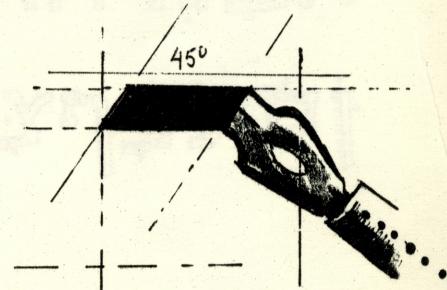
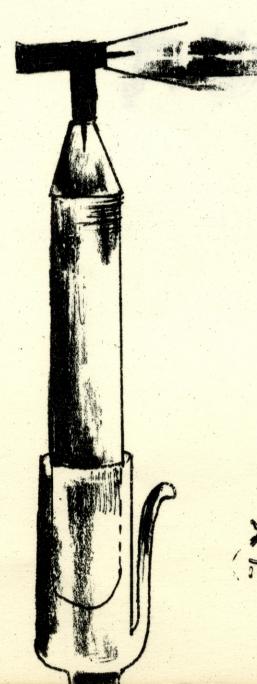
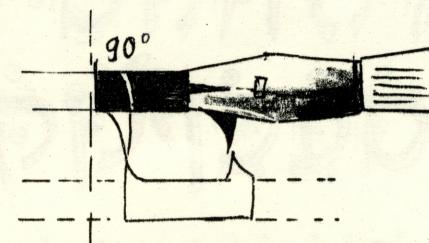

קנה-סאנז

מיטקה סטודנט
(ספרדי ואטינקי)

עט - נעה
סוד אשכנאי צפוף פליז
(דיזיג 90°)

כתר ספרדי
(דיזיג 45°)

עט נבע
(אפרון פליז)

עט-לחותן הונך

אָבְגַדְהוֹזָחֶטְיִב
דָלְמָסְנוּסְעַפְפָעֵץ
זָקְרָשָׁת

אָבְגַדְהוֹזָחֶטְיִב
דָלְמָסְנוּסְעַפְפָעֵץ
קָרָשָׁת

אַבְגַלְהָוָהָטְיִכְלָל
אַסְגָוָסְעַפְפָעֵץ
אָבְגַדְהוֹזָחֶטְיִבְרָלְבָנָן
וְסְעַפְפָעֵץ זָקְרָשָׁת

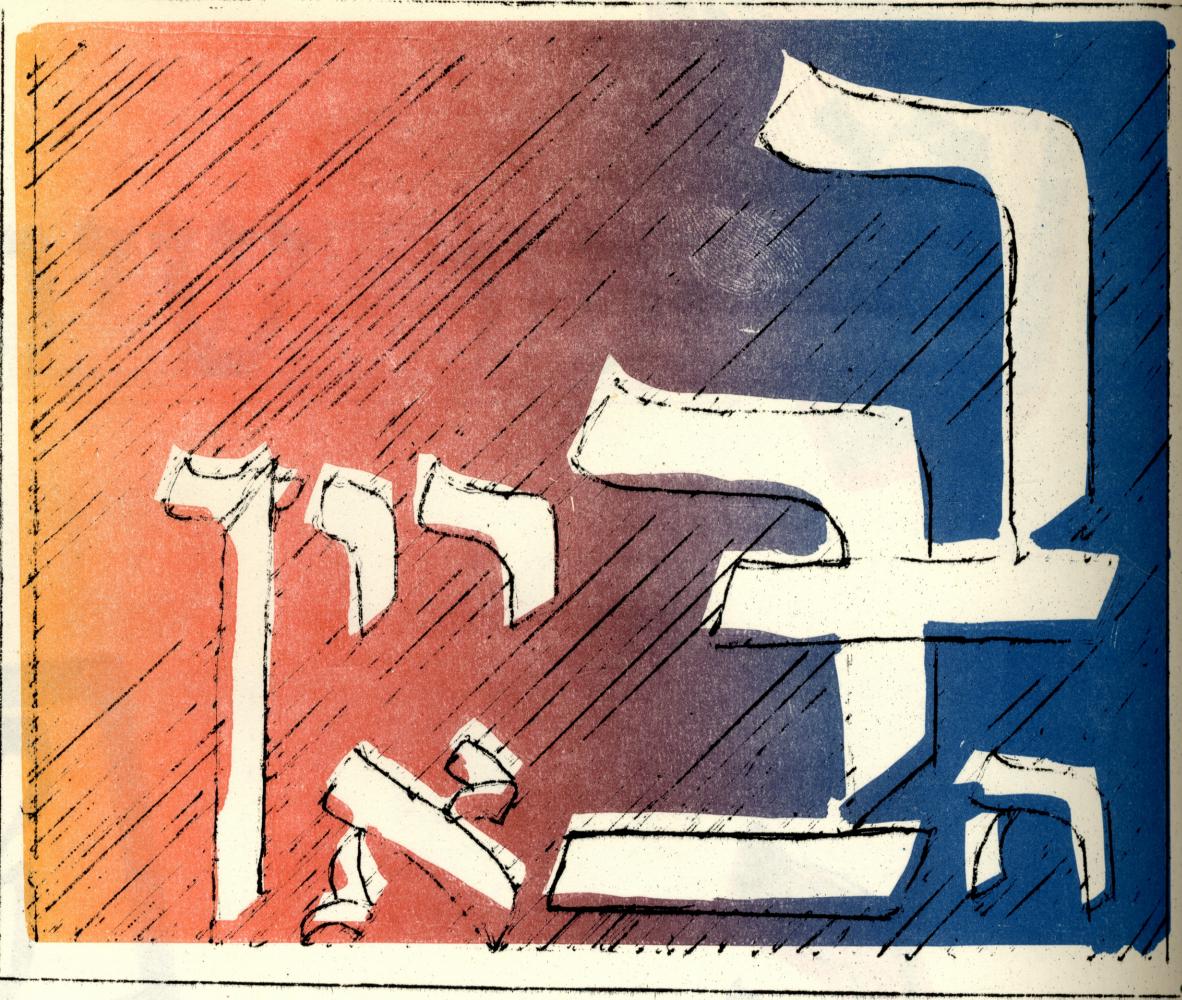

אָמֵן

אָמֵן שְׁמַחְתָּה אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר
אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר אֶלְעָזָר

א. גולדבִּיז
יְרוּשָׁלָם
הַמִּכְדָּשׁ

כונפֿרְנְשָׂרִים

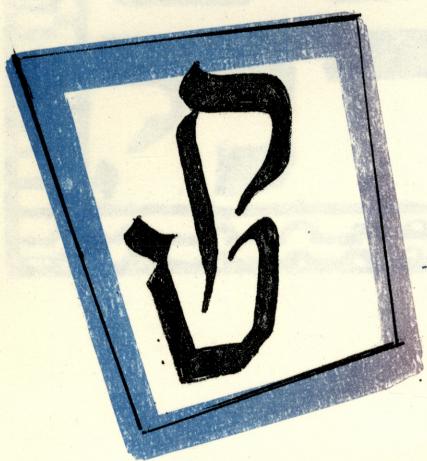

אֲשֵׁת

סְבָבָה

צמזר טזידר

טזידר צמזר

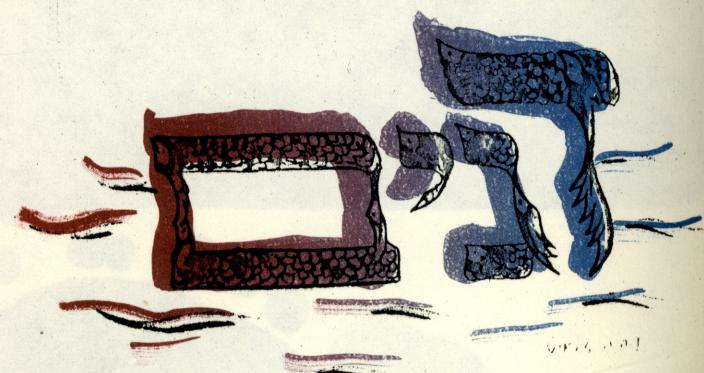
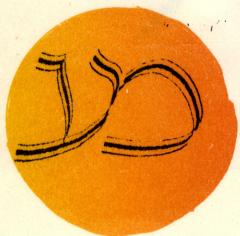
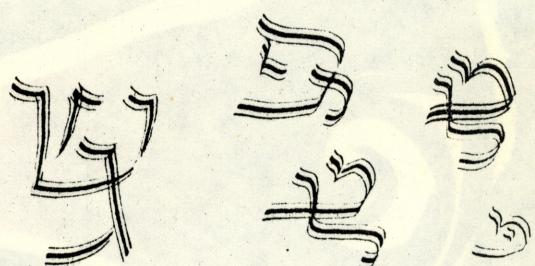
נַחַת אָנִי

וְאֶלְעָזָר יְהוָה יְהוָה יְהוָה

מונוגרפם יAESI תיבות שם ומשפחה
אות אלומטוטיבית (זגס מורים)

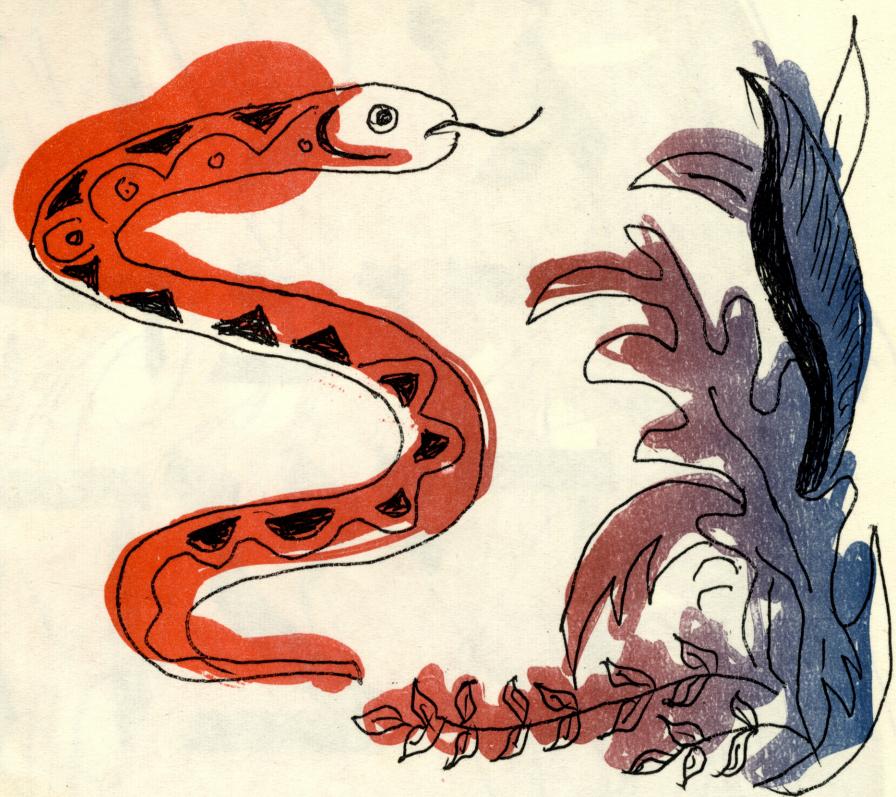

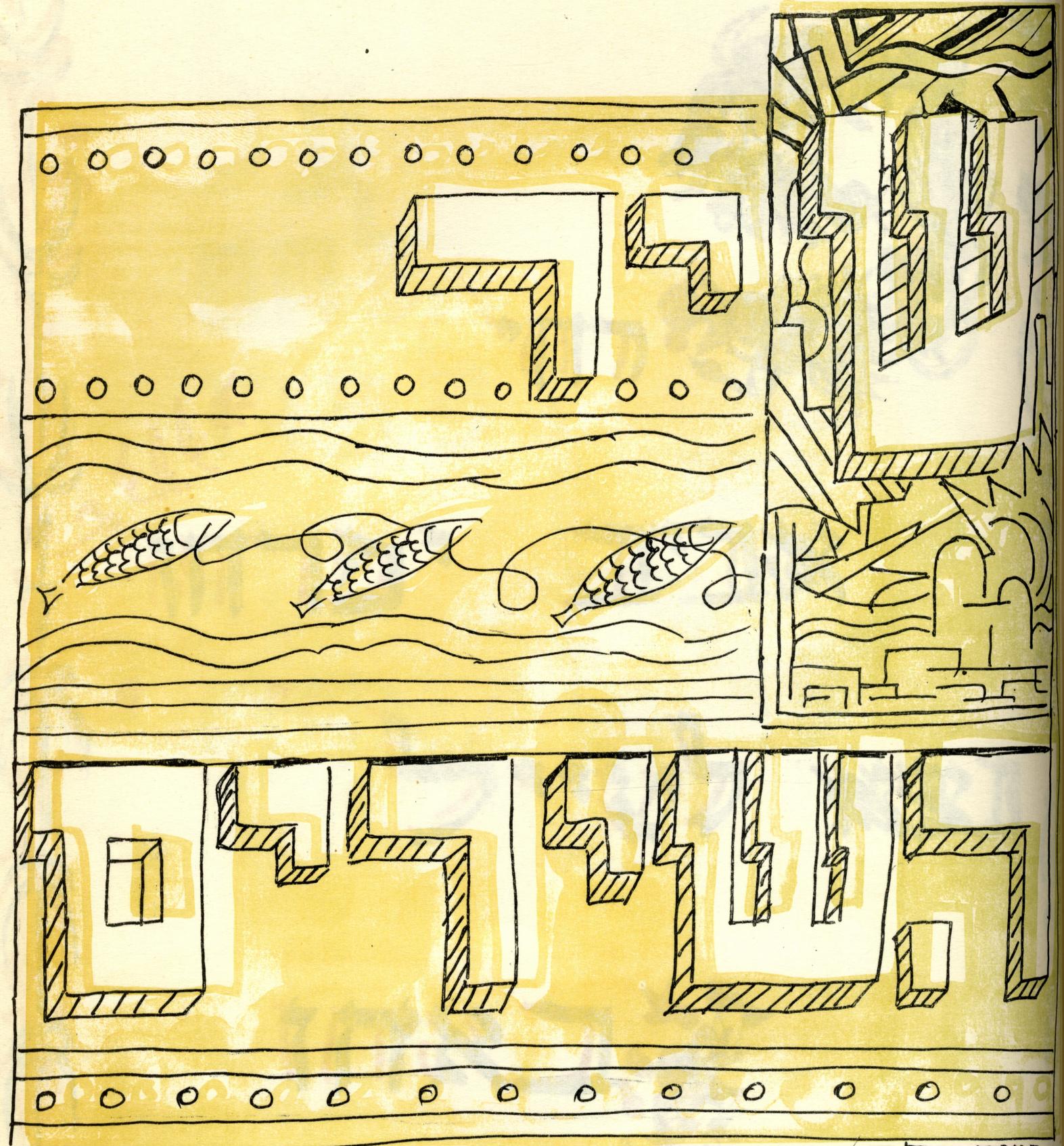
e.p. 10K

... ערוץ הגבש

B.312

פנינה דILD

רְחוֹבִי

פֶּרְחוֹן

אַבְּדִיבָּן

לְמִזְבֵּחַ

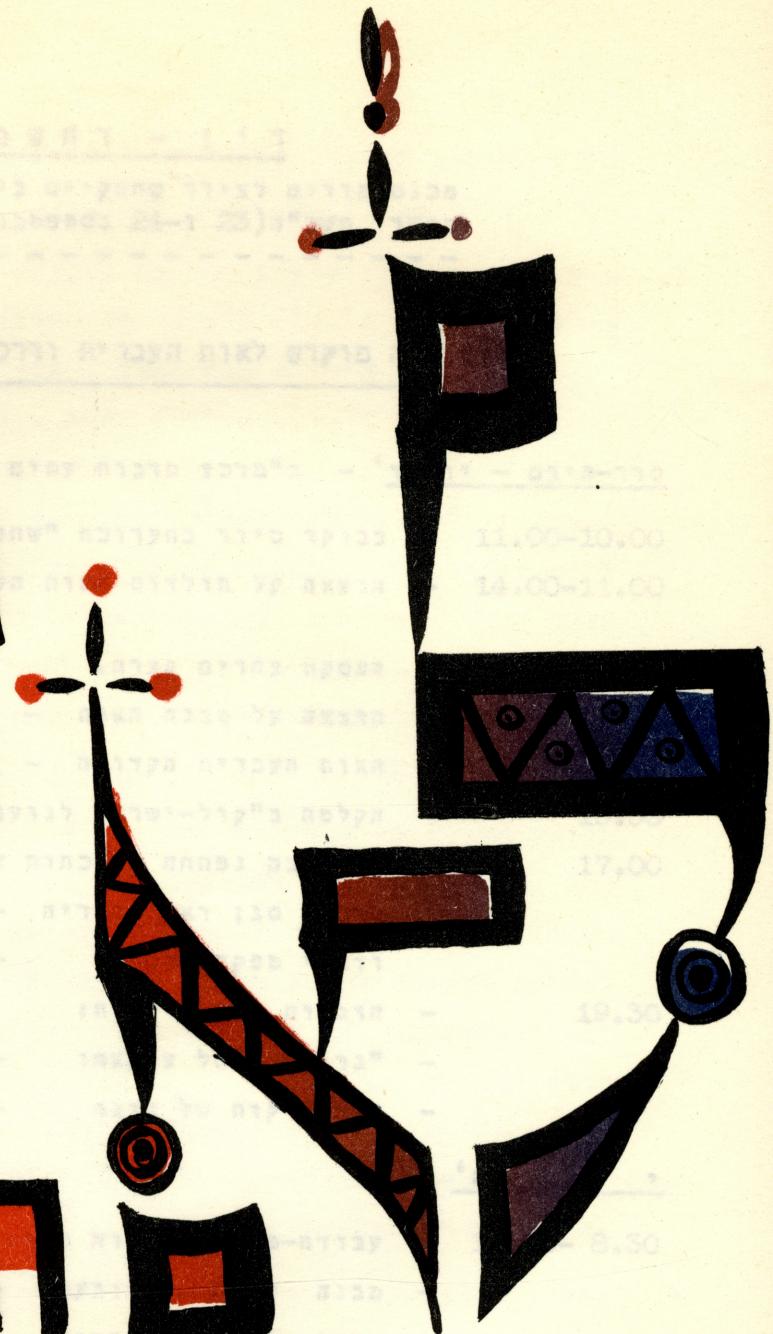
תְּבִשְׁבָּעַ

גַּזְהָזָה

כְּנִיסָּה

סמל
קלימט
פְּרוֹזֶדֶן
ירקינס
דָּנִיֵּל

ד' ג' - רוח שבון

מכנס מורים לציור שהתקיימים ביום י"ז וו"ח
בחשוון תשכ"ה (23 ו-24 בספטמבר 1964) בירושלים

הכטס היה מוקדש לאות העברית ודרך השימוש בה בבית-הספר

סדר-היום - יום ד' - ב"מרכז חרבנות עמים לנוער במנשכה הגרמנית - ירושלים

- בבוקר סיור בחודוכת "שחור-לבן" של הילד המצרי - דברי הסבר. 11.00-10.00
- הרצאה על חולדות האות העברית מ. טמיר (חוורת מיוחדת עם עבוזות) 14.00-11.00

- הפסקה צהרים קצרה. 14.30-14.00
- הרצאה על מבנה האות - נ. שנה-אור. 15.30-14.30
- האות העברית הקדומה - פרופ' ייבין (מהאוניברסיטה העברית) 16.30-15.30
- הקלטה ב"קול-ישראל לנוער" - מורים ולידים. 16.30
- החודוכת נפתחה בנוכחות השר, מר זלמן ארן 17.00
- בדברי סגן ראש העירייה - מר מ. גברצמן
- בדברי מפקח המחרוז - מר י. וולק
- הדגמות אור-קוליות: 19.30
- "גרניקה" של פיקasso - מ. טמיר
- המוזיאיקות של רינה - (המאה ה-XX)

יום ג'

- עבודה-מעשית מלוויה בהרצאות 10.30-8.30
- מבנה האות המרובעת - (דוגמאות ואפשרויות)
- מבנה האות הספרדית ביצוע במסגרת בית-הספר
- מבנה האות האשכנזית
- הפסקה -

- האיניציאל (אות רבתיה) - אקס-לייבורס (מספר) - המונוגרפם (שלובות שמייה) 14.00-11.30
- הסימנים הגרפיים באמנות ככתב הנפש - ארנון 15.00-14.00
- גב' א. גורדרון 17.30-16.00
- סיכומים - דיוונים - החלטות -

דיונים והחלטות

א. יש לראות את לימוד האות העברית בבית-הספר כחלק אינטגרלי של ההוראה הכללית.
כתבם כאמצעי ראשון במעלה לא זוכה לחשומת-לב נאותה בהוראת הקליגרפיה, ובכלל
אינו בשימוש כלימוד האות העברית ליסודותיה השוניים - האות הנאה הדקדורטיבית
אות הכתובה באפורה, חרט, מכחול קולמוס, נוצה וכיו"ב. יש למד את השימוש
באות באמצעות הנכוונים - - העט הבדורית אינה נכונה לשימוש קליגרافي או
פיקטוגרפי - למטרות אלה אפורה וחדיו הרגילים או עט-הנובה מצוינגים וטרוביים
ביותר. (החלפת הצפורן בלבד ברוחנה אפשרות של כתיבה של האות המסורתית).

רצוי שהמורה לצייר ואמנויות יהיה המדריך והמנתח למורים הכלליים בלימוד הקליגרפיזם בעדרות העט בדרך הנכונה.

- ב. הוראה מבנה האות חישעה בשלושה שלבים:
- כיתורת נפרוכות א'-א' - אות הבלוק המרובעת (הדבקה וצפורה)
ה'-ה' - אות ספרד - צפורה פלדה או קולמוס
ז'-ז' - חולדות האות - האות הדקורטיבית (אשכנז)
"המונוגrams" (שילוב אותיות) - לביל הרך.
אות דבתי "אייניציאל" בשילוב כתוב ואלוסטרציה לכיתות ה'-ה'.
"אקס-ליברים" - מספרי החלميد, לכיתות גבראות ביסודי ובתיכוון.
האות כקישוט בסיסמא ובפלקט כעבודה כתתית או קולקטיבית.
למטרה זו יש להכין מכשירי עזר - לוח כתבים 50 × 70 לכל בתיה-הספר (3 סוגים)
סרגוניים ושקופיות אשר יעזרו למורים הכלליים הן בדרך הלימוד העצמי והן
בדרך הילדיים.

ג. הובעה שאלה שירוכך פומד ואמצעי עזר להוראה הנושאים הנויל: לוחות כתבים
(50 × 70), סרגוניים ושקופיות וחוברת הדרכה.
אם הנושא יש לסכם בסופו על-ידי עricaת עטרות הישגי הילדים בצדchos ספרים
כתובים ומעוטרים, הדפסות כיתתו של האקס-ליברים, מונוגרפים וכיו"ב,
רפודוקציה על-ידי מכשירים וכלי עזר כגון אדפסת - חפ"א, לינול וצלום
מולטילטי ועוד.

הוחלט כמו-כן שחוبرا מיווחת על האות העברית בלובי עבודות המורים הצעה בזמן
הקרוב, וחלחלה לכל בתיה-הספר בארץ למורים לצייר ולמנגנים וחוبرا בעקבות כל
כנס שייערך להבא.

ד. הפעלת הוראה הצייר והאות לטעוגי-טיפוח (חכնזון ודרך פעולה הוגשו ויובאו לפעולה
בזמן הקרוב).

ה. משLOW חוזדים על חומרים ומכשירים העומדים לרשותנו בחקן חדש:
צבעים, תיקים, מכחולמים וכיו"ב.
רכישת מכשירים מיוחדים (חיתוך עץ ועוד).
רכישת מחלים למסגרות כמו בתרוכת.
המנגנים יפנו לפיקוח בבקשת להמציא להם עטרות קביעות או גידות.

כנסים גוספים ארציים - יייערכו על הנושאים הבאים: 1) הצבע בחיזוק הויזואלי
השימושי, 2) הcadza ומקומה בבתי-הספר, 3) קישוט ותפאורה, 4) דידקטיקה - זרמים חדשים
בדרכי הוראה הצייר והמנגנים.
עלון מס' 3 יצא בסביבות חנוכה ונבחרה מעדכת בדלקמן מר א. גורביצ, מר דרויד,
מר מ. טמיר ומר י. עטיאא.

הובעה שאלה להקים חוגים להוראה הצייר גשועות אחר-הצהרים וכן שתוקצב שעת קשוט
בביח-ספר שהמורה עובד בו 1/3 שעה לפחות, שיוקם אולפני מרכז בירושלים לעבודות
והציורי החלמידים לצורך עטרות היררכיות שישראל חלק חשוב בהם.
(עם הדוי"ח נשלחות 20 עבדות לחדרותם בי"ן-לאומית בתודרכיה, שמות הילדיים יופיעו בעלוון).
חוודה נזונה למרכז תרבות עמים לנוער של האידרות בשני ימי-הכנס, למחלקה
החינוך של העירייה על האולמות השעמניים לרשות הערכותנו השטור-לבן, למורים אשר גותנים
זמן ומכוון לפיתוח האמנויות כאמנות חינוכי בבחיה-הספר.

Tishas' Sikk

לְלִילָה אַתָּה
לְלִילָה לְלִילָה

(נמרוד)
אהוב את השער
בי ידיך הצעמץ הווא!
אבן.